

En publicar en aquesta plana un capítol de l'obra «Les meves presons», de Silvio Pellico, en celebració del centenari de la seva llibertat, posem de relleu, a l'ensem un ambient carcelari que no desdiu pas de l'aplicat en nostres dies.

Avui que s'està debatent l'assumpte tan repugnant de la presó Model de Barcelona, és necessari que el nostre poble uneixi la seva veu al clam de protesta que han alçat la premsa i diferents entitats, davant d'uns fets més dignes d'una època inquisitorial, i que per dignitat humana i de ciutadania no deuen, ni poden quedar en l'impunitat, molt menys quan han estat comesos per representants de la justícia.

INQUIETUD, doncs, en nom dels principis més elementals dels Drets de l'Home, protesta dels atropells portats a terme i demana que es fassi justícia.

Un Centenari

El primer d'agost farà cent anys que l'italià Silvio Pellico, periodista, poeta i autor de varies obres teatrals i literàries, gonflà els seus pulmons amb l'aire de la llibertat, després de complir la condemna que li fou imposada en commutació de la pena de mort que en un principi pesava sobre d'ell i del seu company Maroncelli, ambdós sospitosos de carbonarisme. Moltes de les seves obres les escrigué entre reixes.

Si bé Pellico no és, potser, un gran pensador, és un home de cor noble, sentimental i un temperament liberalíssim. Per damunt de les seves obres sura resplendent l'amor i el sacrifici vers l'humanitat. Això féu que les seves obres es traduïssin a totes les llengües cultes i les seves tragèdies es representessin a la majoria dels bons teatres europeus. Lord Byron li traduí a l'anglès la tragèdia «Francesca de Rimini».

Les circumstàncies, o sigui la seva estada a les presons, els Ploms de Venècia, primer, i últimament a Spielberg (Moràvia) foren la causa que assolís un lloc molt més elevat com autor, en condensar les seves impressions en l'obra «La mie prigioni» («Les meves presons»), obra que ha estat traduïda a tots els idiomes i de la qual n'extreiem el capítol que tenim la satisfacció de publicar, on es veu reflectida la seva ànima d'una manera prou palesa per a atreure's l'admiració de tots els homes liberals.

Capítol XCI

Per fi arribà el 1.er d'agost de 1830. S'havien escolat deu anys des de que havia perdut la llibertat i vuit anys i mig que sofria la *carcer duro*.

S'esqueia un diumenge. Ens trobavem, com altres festes, dins nostre recinte acostumat. Estavem mirant des de sobre un banc de pedra al peu de la muralla, la vall emplaçada sota nostre i el cementiri on reposen Oroboni i Villa; parlavem de l'asil que un jorn hi trobarien els nostres ossos. Ens assentàrem de nou sobre el banc, esperant que els pobres condemnats anessin a la missa que es deia abans que la nostra. S'els conduïa en el mateix oratori on aniríem per nosaltres mateixos la mi-

ssa següent. Estava al costat del lloc destinat a esbarjo.

Es costum, en tota l'Alemanya, que, durant la missa, el poble canti els himnes en llengua viva. Com l'imperi d'Àustria és un país barrejat d'alemanys i d'eslaus i dintre les presons del Spielberg la major part dels condemnats ordinaris perteneixen a l'un o a l'altre d'aquests pobles, els himnes es canten una festa en alemany i la festa següent en eslau. Cada festa es fan també dos sermons, un en cada llengua. És un gran plaer per a nosaltres escoltar aquests cants i l'orgue que els acompanya.

Entre les dones, n'hi ha que la veu us arriba al cor. Les infortunades!... N'hi ha de molt joves. Un amor, una gelosia, un mal exemple les ha portades al crim. Sento encara ressonar dins la meua ànima llur cant religiós de *Sanctus*: «Heilig! Heilig! Heilig! Heilig!...» Jo vesso encara una llàgrima escoltant-les.

A les deu les dones es retiraren, i nosaltres anàrem, al nostre torn, a missa. Vaig veure encara alguns dels meus companys d'infortunat esperant la missa en la tribuna de l'orgue, d'on una simple reixa ens separa; estan tots pàl·lids, magres; arrosseguen amb pena llurs cadenes...

Després de la missa, retornàrem als nostres calabossos. Al cap d'un quart ens portaren el dinar. Paràrem la taula damunt nostre llit de camp, que consisteix en posar-hi una post; agafavem les nostres culleres de fusta, quan M. Wagrath, el sots-intendent, entra.

—Sento destorbar-vos l'àpat, senyors — ens digué, — però tingueu la bondat de seguir-me. El senyor director de policia és aquí, al costat.

Com que aquest no venia més que per coses desagradables, tals com perquisicions o inquisicions, seguirem de bastant malhumor el sota-intendent fins a la cambra d'audiència.

Allí ens trobàrem amb el director de policia i el superintendent; el primer, ens féu una inclinació de cap amb més polidesa que de costum.

Va agafar un paper, i ens digué en termes cohibits, dubtant potser de produir en nosaltres una massa viva impressió si s'expressava més clarament:

—Senyors... tinc el plaer... tinc l'honor... de posar-vos en coneixement... que S. M.

l'emperador us ha fet encara... una gràcia

I dubtava encara de dir-nos quina gràcia aquesta podia ésser. Nosaltres ens pensàrem que es tractava d'algun aminorament de pena, com l'exempció del fatigós treball, el permís de tenir alguns llibres, o l'alimentació menys repugnant.

—Però, és que no ho endevineu, doncs?

—No, senyor; tingueu la bondat de dir-nos quina classe de gràcia és aquesta.

—Es la llibertat per vosaltres dos i per un tercer reclòs que prompte abraçareu.

Pot semblar que aquesta nova ens hauria d'haver omplert de joia. Però els nostres pensaments es dirigiren a l'instant cap els nostres pares, de qui feia molt de temps no teníem cap nova. I el sol pensament de que no els retrobaríem caigué com un llamp dintre el nostre esperit, aniquilant el plaer que hauria de fer nèixer la nova de la nostra llibertat.

—Estan torbats!—digué el director de policia.—Jo esperava veure'ls brincar de contents.

—Jo us prego—li vàreig respondre—de fer arribar a l'emperador el nostre reconeixement; però si no s'ens donen noves de les nostres famílies ens és impossible d'allunyar el temor d'haver perdut éssers tan estimats. Aquesta incertitud ens oprimeix dolorosament, en aquest precís moment que hauria d'ésser per nosaltres de suprema alegria.

Llavors donà a Maroncelli una carta del seu germà, que el consolà; i em digué a mí que no n'hi havia cap de la meua família, i aquests mots em feren esvair la suposició de que hagués arribat cap mala nova.

—Que els senyors retornin—va continuar—a llurs cel·les; i dintre de breus instants els enviaré la tercera persona que ha estat també agraciada.

Sortírem, esperant amb ansietat aquest tercer presoner. Hauríem volgut que fossin tots, i no obstant, no podia ésser més que un sol. Plagui a Déu que aquest sigui el pobre vell Munari! Plagui a Déu que sigui aquest!, o be aquest altre!... No en quedà un sol per qui nosaltres no fessim vots per la seva llibertat.

Per fi s'obrí la porta i vegérem aquest company, que era Andreu Tonalli, de Brescia.

Ens abraçarem. No poguérem dinar.

Vàrem passar la tarda planyent els amics que es quedaven.

En pondre's el sol, el director de policia tornà per a arrencar-nos d'aquest lloc de desgràcia. El nostres cors gemegaven, en passar davant les cel·les de tants d'amics, de no poder-nos-els emportar amb nosaltres. Qui sap per quant temps encara s'esllanguiran allí? Qui sap quants d'entre ells, seran la presa lenta de la mort?...

Ens varen posar a cada ú un abric de soldat sobre les espatlles i un berret al cap, i així guarnits, portant encara els vestits de presidari, però deslliurats de les nostres cadenes, descendírem la fatal muntanya i fórem conduïts a la ciutat.